

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Πολιτεία, 514a-515c

A1.

1-Σ: *ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση*

2-Λ: *οἷε ἂν τι ἐωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρός εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπούσας;*

3-Σ: *ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἶς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλω δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν*

4-Σ: *Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἷοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγήσῃ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὀρώων;*

5-Σ: *Ὅμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ*

B1.

ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει: Το σπήλαιο συμβολίζει τον κόσμο των αισθητών-υλικών αντικειμένων, ο οποίος χαρακτηρίζεται: 1) οντολογικά από φαινομενικότητα, 2) γνωσιολογικά από πλάνη και ψευδαισθήσεις, 3) ηθικά από αδικία. Αντιστοιχεί στην πολιτική κοινωνία όπου δεν κυβερνούν οι *φιλόσοφοι*, οι πεπαιδευμένοι και ηθικά ολοκληρωμένοι άνθρωποι.

πρὸς τὸ φῶς: Με τη συγκεκριμένη φράση υποδηλώνεται η ιδέα του Αγαθού, έξω από το σπήλαιο, στον νοητό και άυλο κόσμο των Ιδεών, ο οποίος είναι ο κόσμος της αληθινής πραγματικότητας, της αλήθειας, της γνώσης και της δικαιοσύνης.

ἐν δεσμοῖς: Οι αλυσίδες συμβολίζουν τις αισθήσεις που επιβάλλουν τον περιορισμό των ανθρώπων στον κόσμο των αισθητών-υλικών πραγμάτων, με αποτέλεσμα η σκέψη τους να μπερδεύεται και να χάνεται μέσα στις αλλεπάλληλες μεταβολές και αλλοιώσεις στις οποίες τα αισθητά υπόκεινται. Αν το εξετάσουμε σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο, οι αλυσίδες μπορούν να παρομοιαστούν με τα ανθρώπινα πάθη, με την προσήλωσή μας στα υλικά αγαθά και σε οτιδήποτε μας κρατά μακριά από τη θέαση των Ιδεών, του Αγαθού και τη δικαιοσύνη.

τῶν δεσμοτῶν: Πρόκειται για τους κοινούς ανθρώπους, οι οποίοι έχοντας εθισθεί στις απατηλές παραστάσεις των αισθητών πραγμάτων ζουν μέσα στο ψέμα, χαρακτηρίζονται από ψευδαισθήσεις, και κατά συνέπεια κυριαρχούνται από τα πάθη και τα ένστικτά τους.

τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρός: Πρόκειται για τα δεδομένα της αίσθησης που οι αλυσοδεμένοι εκλαμβάνουν ως αληθινή πραγματικότητα. Πιστεύουν πως η μόνη πραγματικότητα είναι ό,τι βλέπουν ή ακούν, ό,τι τους δίνει η αίσθηση. Η στάση τους για την πραγματικότητα μπορεί να αποδοθεί με τον όρο «αφελής εμπειρισμός» και η γνωστική τους κατάσταση με τον όρο

είκασία. Οι ήχοι που συνδέονται με τις σκιές αφορούν το δεδομένο της αίσθησης το οποίο και εμπιστεύεται το υποκείμενο έχοντας τη χαμηλότερη ποιότητα γνώσης (*είκασία*). Έτσι οι δεσμώτες συνδέουν τους ήχους με τις σκιές που βλέπουν και πιστεύουν ότι παραγωγοί των ήχων είναι οι σκιές.

Ὑπὸ τοῦ πυρός: Πρόκειται για τεχνητό φως, κατωτέρου βαθμού από το φως του ήλιου. Η φωτιά που καίει μέσα στη σπηλιά αποτελεί την πηγή του τεχνητού φωτός, από το οποίο φωτίζονται τα αντικείμενα μέσα σε αυτήν, και δημιουργούνται και οι σκιές. Έτσι, η φωτιά αυτή συμβολίζει την αίσθηση ως πηγή γνώσης, επιτρέποντας μια ψευδαισθητική όραση. [348 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ρενέ Ντεκάρτ, Στοχασμοί περί της πρώτης φιλοσοφίας, 6ος στοχασμός

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα, μόνο με τη νόηση μπορεί ο άνθρωπος να προσεγγίσει την πραγματική γνώση και αλήθεια, η ψυχή να περιηγηθεί από τα αισθητά στα νοητά, από τα πάθη στην αρετή. Η πίστη και εμπιστοσύνη στις αισθήσεις κρατά τον άνθρωπο δέσμιο στο κατώτερο επίπεδο γνώσης, το οποίο δεν θα του επιτρέψει να φτάσει στην αληθινή πραγματικότητα. Ο Ντεκάρτ στο δοθέν απόσπασμα διατυπώνει ανάλογες απόψεις. Αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο οι εμπειρίες που προκύπτουν από τις αισθήσεις, όταν ελέγχονται αυτές από τη λογική, κλονίζουν τελικά την πίστη στις αισθήσεις. Συγκεκριμένα, παραθέτει παραδείγματα, τα οποία αποδεικνύουν πως οι αισθήσεις παραπλανούν, όπως συμβαίνει με τη μορφή των πύργων ή των αγαλμάτων που αλλοιώνεται κάτω από την επίδραση της όρασης (*Ενίοτε, πύργοι που είχαν...αισθημάτων να σφάλουν*). Διατυπώνει τη θέση πως η φύση μάς διδάσκει να διαμορφώνουμε αντιλήψεις, αφού πρώτα εξετάσουμε με τον νου όσα μάς παρέχουν οι αισθήσεις (*Η φύση δεν μας διδάσκει...την αλήθεια των πραγμάτων αυτών*). Ο νους, και ειδικότερα ο ορθός λόγος μόνο επιτρέπει στον άνθρωπο να προσεγγίσει την αλήθεια των πραγμάτων, αφού παραμερίσει τα παραπλανητικά δεδομένα των αισθήσεων. [178 λέξεις]

B3. α-Σ, β-Λ, γ-Σ, δ-Λ, ε-Λ

B4. παιδαγωγός-εκπαιδευτικός-απαιδευτος, υπόγειος-ισόγειο-απογείωση, οδοστρωτήρας-άνοδος-καθοδικός, περιαγωγή-εξαγωγή-ανάγωγος, αρτοποιός-ακινητοποίηση-τροποποιητικός